

В І Д Г У К

**офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора, професора кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Осадченко Інни Іванівни на дисертаційну роботу Штонди Оксани
Григорівни «Дидактичні умови забезпечення наступності у навчанні
природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних
університетів», поданої до спеціалізованої вченої ради Д 64.053.04
Харківського національного педагогічного університету імені
Г. С. Сковороди
на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності
13.00.09 – теорія навчання**

Актуальність теми дисертації визначається тим, що на сучасному етапі розвитку української освіти виникає потреба у підвищенні якості підготовки педагогічних кадрів, котрі зможуть ефективно працювати в умовах євроінтеграції. Модернізація освітніх процесів вимагає високого рівня професіоналізму педагогів, здатних до саморозвитку та фахового зростання.

На підставі вивчення дисертації та автореферату Штонди Оксани Григорівни та опублікованих авторкою праць за результатами науково-дослідної роботи визначено, що в її дисертаційній роботі проаналізована актуальна проблема забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів. Зазначимо, що актуальність дослідження Штонди Оксани Григорівни також посилюється низкою суперечностей, окреслених у дисертації та авторефераті. Це суперечності, які виникають між: необхідністю забезпечення наступності у процесі вивчення природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів й відсутністю обґрунтування дидактичних умов з цієї проблеми; державними вимогами щодо забезпечення наступності у навчанні та недостатньою розробленістю науково-методичних основ цієї проблеми; потребою в забезпеченні наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів та недостатнім рівнем підготовки викладачів до її реалізації.

Важливість виконання дослідження підтверджується його зв'язком з науковою темою, відповідно до комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх та вищих педагогічних закладах» (РК № 200199004104). Тему дисертації затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 1 від 27.02.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 28.04.2015 р.).

Обґрунтованість наукових положення, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, виявляються у тому, що дисертантка у строгій послідовності до логіки наукового пошуку, коректно сформулювала науковий апарат, визначила мету і завдання роботи, використала адекватні методи дослідження (аналіз, синтез, порівняння, моделювання, систематизація, узагальнення, класифікація, емпіричні методи, педагогічний експеримент, методи математичної статистики), що допомогло їй досягнути поставленої мети і завдань. Науково-пошукові дії Штонди Оксани Григорівни мають обґрунтований характер, відповідають теорії і методології наукового дослідження.

Щодо **наукової новизни**, то до найбільш істотних наукових результатів, особисто одержаних дисертанткою, належать: обґрунтування та експериментальна перевірка дидактичних умов забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів (підготовка навчально-методичного забезпечення наступності природничо-математичних дисциплін у навчанні студентів педагогічних університетів; реалізація міждисциплінарних та внутрішньодисциплінарних зв'язків, що передбачають відбір змісту, форм та методів навчання забезпечення наступності); уточнення понять «наступність у навчанні» як дидактичного принципу, що полягає у логічності, послідовності та системності

вивчення навчальної інформації на різних ступенях навчання та суміжних ланках освіти; «забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів» відбувається у процесі систематизації та актуалізації набутих знань, встановленні міждисциплінарних та внутрішньодисциплінарних зв'язків, упродовж переходу від вже набутих знань на попередньому етапі навчання до нових і навпаки, що сприятиме формуванню цілісності навчального процесу; визначення критеріїв (мотиваційний, змістовий, процесуальний) та показників (позитивне ставлення студентів до реалізації внутрішньодисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків; усвідомлення студентами важливості забезпечення наступності при вивченні природничо-математичних дисциплін; прагнення студентів реалізувати здобуті знання, уміння та досвід у професійній діяльності; повнота та глибина знань; цілісність та системність знань; уміння визначати взаємозв'язки між елементами навчальної інформації в межах однієї дисципліни та в межах суміжних дисциплін; уміння координувати та регулювати засвоєння навчальної інформації у процесі забезпечення наступності навчання; уміння встановлювати та адекватно оцінювати взаємозв'язки між змістом і організацією навчання в педагогічному університетів та загальноосвітньому закладі); характеристика рівнів прояву ефективності забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів (високий, середній, низький).

Робота має логічну **структуру**. Завдання дисертації розкриваються поступово у кожному з двох розділів.

У першому розділі («Забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів як психолого-педагогічна проблема») на основі вивчення сучасних наукових праць розкрито суть понять «наступність у навчанні», «забезпечення наступності у навчанні студентів педагогічних університетів», з'ясовано особливості та теоретично обґрунтовано дидактичні умови забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів.

Дослідницею встановлено, що забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів відбувається у процесі систематизації та актуалізації набутих знань, встановленні міждисциплінарних та внутрішньодисциплінарних зв'язків у відповідності до навчального плану з циклу природничо-математичної підготовки (галузь знань: 0402 фізико-математичні науки), упродовж переходу від вже набутих знань на попередньому етапі навчання до нових і навпаки, що сприятиме формуванню цілісності навчального процесу.

У другому розділі («Експериментальна перевірка дидактичних умов забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів») розкрито загальні питання організації та зміст проведення педагогічного експерименту; уточнено критерії та показники забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів; проаналізовано результати експериментальної роботи.

Для визначення особливостей забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів дисертантка глибоко аналізує та описує типи та основні чинники наступності у навчанні, методи діяльності забезпечення наступності при вивченні природничо-математичних дисциплін, головні елементи, компоненти, основні положення та види наступності, адаптовані для студентів педагогічних університетів при вивченні природничо-математичних дисциплін, а також форми та методи її забезпечення.

Вірогідність результатів педагогічного експерименту була перевірена за допомогою методів математичної статистики. На основі аналізу результатів експериментальної роботи доведено, що низький рівень мотивації до забезпечення наступності у навчанні було зафіксовано у 63,3 % студентів, а в кінці – у 12,3 %. Це пояснимо тим, що більшість студентів не були готові забезпечувати наступність, а діяли за принципом «вивчив, здав і забув». Кількість студентів з високим рівнем зростає від 8,3 % до 52,9 %. Це

пояснюється ефективністю реалізації науково обґрунтованих дидактичних умов забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в упровадженні в освітній процес педагогічних університетів дидактичних умов забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів, ефективній реалізації яких сприяло використання активних форм і методів роботи при підготовці викладачів: семінарів; тренінгу «Наступність у навчанні та особливості її забезпечення», упровадження в практику професійної діяльності викладачів досвіду забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін; поряд зі збереженням обсягу навчальних програм здійснювалося поглиблене навчання шляхом доповнення змісту психолого-педагогічних дисциплін та спеціальних (природничо-математичних дисциплін), відбору змісту, форм, їх структури навчання згідно з обраною проблематикою: забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, Бердянського державного педагогічного університету, Херсонської академії неперервної освіти та під час проходження педагогічної практики студентами в Харківському педагогічному ліцеї № 4 Харківської міської ради Харківської області, про що свідчать відповідні довідки.

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем їх обґрунтованості та повнотою викладу в 14 одноосібних наукових публікаціях, серед них 1 – навчально-методичний посібник, 6 – статті в провідних наукових фахових, міжнародних періодичних і наукометричних виданнях, 7 – тези доповідей на наукових конференціях.

Вагомим результатом роботи є додатки до дисертації (внесення змін до програм психолого-педагогічних дисциплін, розробка тренінгу для підготовки

викладачів «Наступність у навчанні та особливості її забезпечення», розробка проекту програми спецкурсу «Дидактичне орієнтування на майбутню професійну діяльність» тощо.

Автореферат і опубліковані Штондою Оксаною Григорівною наукові праці повною мірою відображають зміст дисертації, структуру, головні положення та висновки наукової роботи.

Позитивно оцінюючи виконану дисертаційну роботу за її актуальність і важливі результати, висловимо деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У другому розділі дисертації та в авторефераті роботи (стор. 11) вказано, що курс дисципліни «Загальна педагогіка» для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» було доповнено темами. Водночас окремі з цих тем сформульовані як теми дисципліни «Педагогіка вищої школи» для ОКР «магістр», наприклад: «Особливості забезпечення наступності у навчанні студентів педагогічних університетів».

2. Занадто значна увага, на наш погляд, приділена у експериментальній роботі психолого-педагогічним дисциплінам поряд з дисциплінами природничо-математичного циклу.

3. На наше переконання, потребують уточнення подані узагальнено та стисло на стор. 95 у дисертації показники, зокрема змістового критерію щодо наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін.

4. На нашу думку, необхідно було б описати більшу кількість практичних завдань з природничо-математичних дисциплін щодо реалізації другої дидактичної умови і на конкретних прикладах показати динаміку рівнів прояву ефективності забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів.

5. З метою доведення достовірності одержаних результатів дисертаційної роботи й ефективності авторських підходів до забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів доцільно було урізноманітнити методи математичної статистики,

що дозволило б здійснити глибший аналіз результатів експериментального дослідження.

Проте висловлені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка є завершеною самостійною роботою.

Отже, рівень виконання дисертанткою визначених для дослідження завдань, вагомість і новизна теоретичних результатів, їх актуальність і значущість для практики роботи педагогічних університетів дають підстави вважати, що дисертаційна робота Штонди Оксани Григорівни «Дидактичні умови забезпечення наступності у навчанні природничо-математичних дисциплін студентів педагогічних університетів» є завершеною науковою працею, що має теоретичну й практичну значущість та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а саме: пп. 9, 11, 12, 13, що висуваються до кандидатських дисертацій, а його авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини



I. I. Осадченко

Підпис офіційного опонента I. I. Осадченка
засвідчую:

доктор педагогічних наук, професор,
ректор Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини




O. I. Безплodний